

KREŠŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena : Na celý rok... — — — — — 8.— kor. Na pol roka ... — — — — — 4.— « <i>Jednotlivé číslo 16 hal.</i></p>	<p>Hlavný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT Zodpovedný redaktor : JÁN BARTOS, krajinský vyslanec Za vydavateľ'stvo zodpovedný : JÁN MOLNÁR, pápežský prälát</p>	<p>Redakcia a vydavateľ'stvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
---	--	--

Sociálny týždeň.

Sociálny poučný týždeň Katolíckej Ludovej Jednoty začal sa v nedeľu, 1. sept. s veľkolepým shromadením kresťansko-sociálneho robotníctva. O tomto zriedkave vydarenom shromadení podali sme stručnú zprávu v čísle minulého týždňa; o priebehu poučného sociálneho týždňa, pre nedostatok miesta, len v krátkosti podávame nasledovné:

V pondelok, 2. septembra, veľkú slávnostnú dvoranu Svätoštefanského Spolku do posledného miesta zaplňujúce shromadenie Poučného Sociálneho týždňa Katolíckej Ludovej Jednoty popoludní o 4. hodine veľavýznamnou rečou zahájil osvietený pán biskup stolno-belohradský, sk. vn. t. r., jeho excellencia dr. Ottokár Prohászka. V zaháječnej reči jeho poukázal na príčiny terajšej zaostalosti krajiny a na opustený stav nesorganizovaného ľudu. V obrovskom počte, zo všetkých strán krajiny prítomných vodcov katolíckych pohybov vyzval ku práci organizovania ľudu v obore hospodárskom a kultúrnom, cieľom pozdvihnutia z jeho krušného stavu zaostalosti a biedy.

Štefan Haller, krajinský vyslanec Kresťanskej Sociálnej Ludovej strany, hlavný tajomník Katolíckej Ludovej Jednoty, zatým predostrel návrh ku ustáleniu poriadku, dľa ktorého v poučnom sociálnom kurze cez celý týždeň vydržiavané majú byť porady. Predostretý návrh s hlučným oduševnením prijatý bol jednohlasne. Po tomto za hlbokoj pozornosti prítomných opät-kanonik Franc Blaskovics držal prednášku o «významnosti a povolání nášho poľnohospodárstva na svetovom tržišti». Prvá porada sociálneho poučného kursu s týmto bola zakľúčená. Večer o 8. hodine na pozvanie pápežského präláta dr. Alexandra Ernsta, hlavného správcu Katolíckej Ludovej Jednoty, katolícki spisovatelia a novinári sišli sa ku porade v «Klotild» jedálni. Z tejto príležitosti odznelé reči a osvedčenia dali výrazu nevyhnutnej potrebnosti sjednoteného pokračovania v spisbe a v novinárstve vo všetkých bojoch proti nepriateľom kresťanstva.

V utorok, 3. septembra o 10. hodine predpoludním osvietený pán biskup dr. Ottokár Prohászka zahájil poradu. Prvú prednášku o «podmienkach, prostriedkoch vývinu nášho poľného hospodárstva» držal ministeriálny triedny radca Eugen Czettler. Za ním sk. vn. t. r. gróf Jozef Mailáth rečnil o «nových smeroch majetkovej politiky Uhorska». Poradu o 1. hod. zakľučil osvietený pán biskup dr. Ottokár Prohászka. Popoludní o 4. hodine poradu zahájil pápežský prälát-kanonik dr. Alexander Giesswein. Prednášky držali: titulárny kanonik dr. Eugen Csöngedi o «osídlení invalidnych vojakov»; krajinský vyslanec Štefan Haller o «sorganizovaní agrárnych síl»; redaktor Karol Kocsán o «družstvách poľnohospodárskeho prenájmu». Ku prednáškam ujali sa slova: August Petrásik, Štefan Margorin, farári; Karol Huszár, krajinský vyslanec; Šimon Kálmár a Eugen Árpási. Debattu a poradu predseda zakľučil o 8/4 na 8. večer.

V stredu, 4. septembra osvietený pán biskup stolno-belohradský dr. Ottokár Prohászka poradu zahájil o 10. hod. predpoludním. Barón Fridrich Korányi držal prednášku o «finančných a úverkových pomeroch Uhorska». Dr. Alexander Simonyi-Semadam, krajinský vyslanec Kresťanskej Sociálnej Ludovej strany, veľavýznamnú reč povedal o «úlohách sporivosti s peniazmi». Ku prednáškam viacerí pozdvihli slovo. Poradu zakľučil predseda o 1. hodine.

Popoludní o 4. hodine osvietený pán biskup dr. Ottokár Prohászka zahájil poradu, v ktorej o «účinnosti ženského pohlavia v budúcnosti» rečnila Edita Farkasová, po nej držali prednášky: Pavel Meskó a Gejza Szojak. Zatým nasledovala debatta, ktorú otvoril osvietený pán biskup a v ktorej viacerí sa zúčastnili. Porada zakľúčená bola večer o 8. hodine. Z príležitosti sociálneho týždňa v hlavnom meste sdržujúci sa prespolní a aj hlavnomestskí duchovní večer o 8. hodine držali poradu vo veľkej dvorane ústredného semenišťa.

Vo štvrtok, 5. sept., v porade o 10. hodine zahájenej, o «terajšom kultúrnom stave katolíkov Uhorska» rečnil jezuita P. Béla Bangha, za ním pápežský prälát, hlavný správca Katolíckej Lud. Jednoty dr. Alexander

Ernszt držal veľavýznamnú prednášku o «účinkovaní a veľkých úlohách organizovaných stredísk». Dr. J. *Vass*, správca budapeštianskeho kollégiuma sv. Imricha, držal prednášku o «smeroch sociálneho sebavzdelávania katolíckej intelligencie». Po čom predpoludňajšia porada bola zakľúčená.

Popoludní držali prednášky: Farkas *Heller*, professor university o «vývine uhorského priemyslu»; Ján *Székely*, tajomník odborných organizácií o «kresťansko-sociálnych odborných organizáciach», konečne Karol *Huszár*, krajiný vyslanec Kresťanskej Sociálnej ľudovej strany, povedal veľkú reč o «sociáldemokracii Uhorska».

V piatok, 6. septembra, po zahájení porady o 10. hodine predpoludním, dr. Béla *Földes*, bývalý minister, professor university a chýrny sociolog, držal prednášku o «priemyselnom socialisme». Za ním dr. Alexander *Giesswein*, pápežský prälát-kanonik, veľavýznamnú prednášku držal o «sociáldemokracii a o kresťanskom socialisme».

V porade popoludní o 4. hod. vydrživanej držali prednášky: dr. Mikuláš *Töttösi* o «organizáciach mestských a dedinských mladíkov»; Štefan *Komóczy* o «technike spolkového života»; dr. Jozef *Vass* o «výchove mládeže ku stavom inteligentným». Večer o 8. hodine bola porada odborných organizácií.

V sobotu, 7. septembra, jakožto v posledný deň poučného sociálneho kursu, po zahájení porady o 10. hodine predpoludním prednášky držali: Šarolta *Geöcze* o «organizovaní žien po dedinách»; Šarolta *Korányi* o «organizovaní žien v mestách»; Edita *Farkasová* o «sociálnom účinkovaní žien» a rytier Emil *Kriegs-Au* o «organizovaní kresťanských robotníčiek».

Poučný sociálny kurs zakľúčil osvietený pán biskup dr. Ottokár *Prohászka*, ktorý vznešenými slovami srdečné vďaky vyslovil všetkým, čo držali hlboko poučné prednášky a prepočetným poslucháčom, ktorí cez celý týždeň sledovali ich s vytrvalou pozornosťou.

V sobotu večer pre priemyselnú mládež boli prednášky, z ktorej príležitosti veľavýznamné reči povedali: pápežský prälát, hlavný správca Kat. ľudovej Jednoty dr. Alexander *Ernszt*, Matias *Frühwirth* a krajiný vyslanec Štefan *Haller*.

Udalosti svetovej vojny.

Talianske bojište. V sobotu, 7. septembra: Na planine Asiago hrdinské odrazenie talianskeho a francúzskeho útoku. V Albánii nebolo zvláštnej udalosti. 8. septembra: Na Piave odrazenie talianskeho útoku. V Albánii nič nového. 9. septembra: Odrazenie talianskych útokov na Monte Persico. V Albánii nestalo sa nič zvláštneho. 10. septembra: Na planine Asiago delostrelecká palba. V Albánii nebolo žiadnej udalosti. 11. septembra: Pri Asiagu a na asolonskom fronte odrazenie talianskych útokov, pri čom sa zvlášte vyznačil 99. peší pluk. 12. septembra: Zmarenie prekvapujúceho útoku na priestore Asolone. V Albánii pri vrchu Tama-

rillo zaujatie nepriateľskej posície. 13. sept.: Taliani pokúsili sa prejsť cez Piavu, naše čaty ich ale zahňaly. Na viacej miestach delostrelecká palba. V Albánii polozenie je nezmenené. — Pri St. Michiel na západnom bojišti uhorsko-rakúske čaty hrdinským protiútokom pristavily napredovanie Francúzov a Angličanov. 14. sept.: Východne od Brenty na Monte Solaro odrazenie nepriateľských útokov. Vedľa Piavy pri San Dona zmarenie talianskeho pokusu preplavenia sa cez rieku. Na západnom fronte naše čaty nemiešaly sa do bojov. V Albánii, severne od Pojani, naše čaty zaujaly jedon ťažko opevnený majer. Zbití Taliani utekali o zlom-krk.

Západné bojište Nemcov proti Francúzom, Angličanom a Amerikánom. 7. septembra: Medzi Somme a Aisne cúvanie Nemcov. 8. septembra: Nemecké čaty dľa plánu ubytovaly sa na čiare Hindenburg. 9. septembra: Francúzi a Angličania bezvýsledne ďalej útočia. 10. septembra: Odrazenie nepriateľských útokov. 11. septembra: Nezdarné boje Francúzov, Angličanov a Amerikánov pred čiarou Hindenburg. 12. septembra: Nemecké čaty stoja v nových posíciach. Útoky Angličanov pri Cambrai. 13. septembra: Zmarenie útokov Francúzov. 14. septembra: Čiastočné boje na čiare Hindenburg.

Macedonský front: Od Ochridského jazera na západ a od Čerňy na východ palbou sme zahňali väčšie nepriateľské útočivé čaty. Od Radesniga na juh naše útočivé čaty vtrhly do nepriateľských posícií a vrátili sa s válečným materiálom. Od Dobropolje na západ a v blízkosti Vardaru vzájomná kanonáda časom bola prudšia. Naše útočivé čaty vtrhly od Ghevgheli na juh do odsekov nepriateľa a vrátili sa s anglickými zajatými. Od Dojranu na východ jedna naša batteria strelbou podpálila veľký nepriateľský sklad streliva.

Zprísnený boj podmorskými loďami.

Podmorské lode na amerických vodách.

Bern, 14. septembra. Anglické časopisy oznamujú: Pri brehoch Spojených štátov od predhoria Cap May na sever činnosť podmorských lodí v poslednom čase sa natoľko zvýšila, že americká tlač žive začína odsudzovať porobené ochranné opatrenia. So vzrastajúcim zdarom podmorských lodí zaoberá sa aj vláda. Výsledok týchto porád nepodali verejnosti. Pri amerických brehoch Atlantického oceánu dosiaľ potopily 31 lodí.

Záležitost pokoja.

Ríšsky kancelár o pokoji.

Berlin, 14. sept. Zastupitelia odborných organizácií dostavili sa k ríšskemu kancelárovi, aby mu predniesli sťažnosti robotníkov. Ako «Vorwärts» píše, kancelár vyhlásil, že politickí správcovia nemeckej ríše súhlasia s najvyššou vojenskou správou v záležitosti na dorozumení zakladajúceho sa pokoja. Vojna ani na okamih nepotrva ďalej, než dokiaľ je to pre obranu bezpod-

mienečne potrebné. Dosavadne návrhy Nemecka o pokoji nepriatelia, bohužiaľ, so smiechom odvrhli. Vzдор tomu ríšsky kancellár pevne úfa, že sme bližšie ku pokoji, než sa všeobecne nazdávajú. Ríšska vláda a najvyššia vojenská správa je proti každému podmaňovaniu. Čo sa týče všeobecného volebného práva v Prusku, ríšsky kancellár môže povedať len tolko, že so všeobecným volebným právom stojí alebo padne.

Rakúsko-uhorská monarchia za pokoj.

Gróf *Burian*, rakúsko-uhorský spoločný zahraničný minister, na všetky vojny vedúce mocnosti upravil notu, v ktorej ich vyzval, aby cieľom riešenia otázky uzavretia pokoja ku porade, na neutrálnom mieste cudzozemská vydržiať sa majúcej, vyslaly splnomocnených. O tejto v porozumení s našimi spojencami vydanéj note upovedomili aj svätého otca Pápeža.

Revolúcia v Rusku.

Proklamácia k ruskému ľudu.

Kopenhága, 8. septembra. Časopis sovjetovej vlády v úvodníku, ktorý v celom Rusku budí ruch, píše: Sovjetová vláda najbližšie pravdepodobne odkáže vojnu antantu, bo sprisahania v Petrohrade a Moskve jasne dokázaly, že Anglicko a Francúzsko chcú srútiť sovjetovú vládu a chcú vyvolať v Rusku prevrat. Z príležitosti odkázania vojny na ruský národ upravila ohlas, aby bojoval proti antantu.

Krvavá pomsta boľševikov za Urického a Lenina.

Petrohrad, 7. septembra. Úradne oznamujú, že z pomsty za zavraždenie Urického dosiaľ zastrelili 512 tak zvaných protirevolucionárov, medzi nimi 10 socialistických revolucionárov pravej strany. Mená popravených dosiaľ neuverejnili. Ale podali verejnosti prvý menoslov túsov, ktorých v páde novšieho útoku zastrelia. Menoslov obsahuje 121 mien; sú to zväčša bývalí dôstojníci, medzi nimi veľkokniežatá Dimitrij Konstantinovič, Pavel Alexandrovič, Mikuláš Michajlovič, Georg Michajlovič a Gabriel Konstantinovič, ďalej minister vojny Kerenského vlády Werchovski atď. V Smolensku z pomsty za útok na Lenina zastrelili 34 veľkostatkárov a bývalého moskovského archimandritu Malleriho.

Antantisti ako krvožŕzniví sprisahanci.

Z Petrohradu oznamujú: Predseda petrohrskej mestskej rady Sinovjev v jednej reči hovoril: Smrť Urického zapríčinili Angličania a Francúzi. Aj útok na Lenina je bezpochybné dielom Angličanov a Francúzov, ktorí aj Jauresa zabili, keď im stál v ceste. Z príležitosti pohrabu ľudového komisára Urického na Marsovom poli boly proti anglické demonštrácie.

Požiar a vraždenie na uliciach petrohradských.

Amsterdam, 12. septembra. Reuterova kancellária oznamuje nasledovný sensačný chýr z Washingtona:

Vyslanectvo z Christianie poslalo telegramm do Washingtona, že zo spoľahlivého miesta dostalo chýr, že Petrohrad na dvanástich miestach horí a že na uliciach petrohradských vraždia ľudí.

Krvavé pouličné boje.

Kopenhága, 13. septembra. Tunajšie veľkoobchodnícke firmy, ktoré sú v Rusku zainteresované, od svojich petrohradských povereníkov dostaly zprávu, že v hlavnom meste Ruska vypukla sedliacka revolúcia. Sedliacke zástupy, ktoré sa pred niekoľkými dňami pohly na cestu zbuktatovať boľševickú vládu, teraz prišli do Petrohradu, kde sa srazily so sovjetovými čatami. Na uliciach vedú sa prudké boje, ktoré vyžiadaly nesmierne mnoho obetí. Nazlostení sedliaci mesto na 12 miestach podpálili. Oheň vo veľkom prevrate nikto nehasí. Už i dosiaľ zhorelo veľmi mnoho budov, ale nebezpečie sa stále šíri. Tieto súkromnou cestou prišlé chýry úradne ešte odnikiaľ nepotvrdili. Z ruskej hranice vôbec neprichodia chýry, bo pohraničné stanice sú úplne odfaté od Petrohradu.

Náčelník nemeckého námestného generálneho štábu o položení.

Berlin, 10. septembra. Freytag Loringhoven, náčelník nemeckého námestného gen. štábu na zasadnutí jedného nemeckého spolku povedal zaujímavú reč o válečných udalostach. Hovoril, že na všeobecné položení terajšie utiahnutie sa Nemcov nemá taký veľký vplyv, ako maly dávnejšie krízy vojny, ku príkladu vtrhnutie Rusov do východného Pruska, doba po prvej bitke na Marne, september a október 1915. a veľká bitka na Somme r. 1916. Tieto doby boly o veľa ťažšie a kritickejšie, než terajšia. Dlhotrvanlivosť vojny zapríčiňuje, že terajšie položení ťažšie znášajú. Treba pozor dávať, aby si ľudia nenamysleli porážku, keď o nej neni reči. Okamžitým náladám neslobodno popustiť. Najvyššia vojenská správa vedená zásadou, že sily neslobodno rozdrobiť, odhodlala sa, že front odtiahne k severu. Posície, v ktorých Nemci stáli pri započatí nepriateľovej offensivy, neboly súčasne ku stálej obrane, pri ktorej trváčne možno šetriť sily. V tejto obrovskej svetovej vojne ani jednotlivé skvelé zbranné výkony, ale ani jednotlivé víťazne prevedené válečné operácie nemohly priniesť konečné rozhodnutie. Veci treba priviesť ta, aby Anglicko

Do pozornosti kresťanských hospodárov.

Ľudová hospodárska obchod tovaru prevádzajúca
uč. sp. Budapest, IV., Ferenciek tere 4.

výhodne zasiela

každého druhu hospodárske stroje, sejačky, šrotačky
atď olej, kolomaz, masť ku strojom a iné potrebnosti.

Za najvyššie ceny kúpi

víno, mäd, včelský vosk, ovocie, ovočnú pálenku,
zeleniny a zelené veci, vlnu a každého druhu plodiny.

Každý kresťanský hospodár teda vo vlastnom
záujme nech sa obráti ku vyš udanej firme!

a Amerika nahliadly, že v obrannej vojne, ktorú Nemci vedú, Nemecko nemožno premôcť. Nemci vytrvajú do konca a aj to už od dávna vedia, že hladom nezomrú. Ku dosiahnutiu víťazstva potrebná je nezlomná vôľa, neslobodno sa vzdať výsledkov štyroch ťažkých a na obete bohatých válečných rokov. Keď nemecký národ so dňa na deň, s hodiny na hodinu bude mať pred očami, že prečo bojuje a že aký osud ho čaká v páde porážky, vtedy bude pred ním zrejmým, že je len jedno riešenie: víťazne sa brániť až do nekonečna.

Nemecké čaty v nových posíciach.

Zpráva nemeckého generálneho štábu 8. septembra sdělila, že nemecké čaty všade zaujali svoje nové posície. Angličania potrebovali práve jeden mesiac k tomu, aby si pomocou Francúzov v bojoch na ztraty bohatých, s veľkou námahou a ztratom krvi zpätzadovážili posície, ktoré Nemci v marci tohto roku za osem dní boli zaujali. Ako nemecká zpráva oznámila prekvapujúci zdar generála Haigha medzi Ancrou a Avrou, práve tak oznámila 8. septembra, že nemecké čaty sú už v svojich nových zákopách. Odtiahnutie nášho frontu pre nepatrný počet spájajúcich čiar vyžadovalo od čiat a vojenskej správy mimoriadne výkony. Skrátene frontu dľa plánu nasledovalo jedno za druhým. Kde sa nepriateľovi na jednom-druhom mieste podarilo vtrhnúť do čiar so dňa na deň sa meniacich, protiútokom alebo operatívnymi opatreniami veľkých rozmerov vždy sme prevážili účinok. Pretrhnutie spojenia s nepriateľom vždy sa vydarilo, bo sme ho previedli v noci, nepriateľ ho nezbadať a tak sa vždy mohlo stať bez väčšej ztraty. Najlepším dôkazom tohto je, že nepriateľ mohol oznámiť len nepatrný počet zajatých a málo koristi. Naša vojenská správa totiž zavčasu dala odviezť válečný materiál so všetkým, z čoho by bol mohol nepriateľ osoh mať. Nemci teraz stoja opäť na obydlých územiach a majú všetky pomocné prostriedky. Neoslabení v bojovej sile a s dôverou očakávajú vodcovia i čaty nastávajúce boje.

Francúzsky vojenský odborník o Hindenburgskej čiare.

Viedeň, 11. sept. Úvodník parížskeho «Journalu» pochybuje, že by roje pancierových vozov i v nastávajúcich bojoch mali taký veľký účinok, ako dosiaľ. Dosiahli sme s nimi úspech — hovorí článok — ale je otázná, či na takýto úspech možno rátať aj v budúcnosti. Obranné opatrenia proti pancierovým vozom behom mesiacov boli zdokonálené; dokázalo sa, že pancier vozov možno porúchať a v ich cestu klásť míny. Treba uvážiť, že tak zvané Hindenburgské čiarly sú opatrené obrannou sieťou, veď je za nimi celý rad obranných čiar. Vojenský spolupracovník časopisu r. 1917. z príležitosti priedchodného napredovania Francúzov mal príležitosť obzreť si viac takýchto Hindenburgských posícií. Mohol sa presvedčiť, že tieto posície nie sú jednoduchým

opevnením, lež zázračnou tvorbou. Ešte aj najväčšie náboje sú úplne bezúčinné voči týmto posíciám, bo sú vybudované zo železa a ocele. Silu takýchto opevnení nevedela zlomiť ani terajšia vojna. Prekážky teda, ktoré francúzske čaty musia premôcť, sú nadmieru veľké.

Americká pomoc.

Londýn, 10. septembra. (Reuter.) Lord Milner jednému americkému novinárovi, ktorý ho upovedomil, že v istých amerických kruhoch rozšíril sa náhľad, že novšie zdary na západnom fronte už nečinia súrnym privázaním amerických vojsk, odpovedal nasledovne:

Myslím, že poučenie z našich posledných zdarov znamená práve opak tohto náhľadu. Pozoruhodné zdary, ktoré antantisti docielili od 19. júla, sú dôležité, lebo ukazujú, že vojnu môžeme vyhrať. Jestli si ale myslíme, že si môžeme dovoliť zmenšiť napínanie našich síl, vtedy vojnu doista prehráme. Preto povinnosťou všetkých antantistov je tak bojovať, ako keby ich Amerika nepodporovala. Americká armáda, nech je akákoľvek veľká, len vtedy môže priniesť rozhodnutie, keď prispeje ku silám europejských antantistov, nie však vtedy, keď vstúpi na ich miesto. Myslím, že nemusím rozvíňovať príčiny, dľa ktorých ani náš vojenský, ani hospodársky tlak ani na okamih nesmie klesnúť. Z vojenského ohľadu zdar je bezcenný, keď ho nevyužijú. Aby sme mohli sobrať ovocie našich zdarov, nepriateľovi nesmieme dať ani na chvíľu pokoja. Ale ani to nesmieme dovoliť Nemecku, aby svoju silu zpätuviedlo vykoristením na Východe obsadených krajín a jediný spôsob tohto je, keď mu nedáme pokoja. Konečne pre všetky vojny vedúce stránky najdôležitejšie je čím skoršie skončenie vojny, aby sme mohli zachrániť trizvu rovnováhu pomocných síl pre úlohy znovabudovania. Každý rozmyšľajúci človek bude súhlasíť so mnou v tom, že veľké napínanie síly, ktoré vedie ku včassiemu víťazstvu, je lepším kšeftom, ako pomaly pokračujúca a dlho trvajúca vojna, bo pretahovanie vojny v ľudoch a peniazoch vyžaduje len viac obetí.

Nové vyznanie o zrade Čechov.

300.000 Čechov preskočilo k Rusom, 35.000 k Srbom, 20 000 ku Talianom.

V anglických «New Europa» novinách český socialista menom Vladimír Nosek o českých vojakov preskočení ku nepriateľovi, píše nasledovne:

«Česi od počiatku vojny z celého srdca držali s antantom. Hrozný špiónsky policajný systém rakúsky a militarismus nemecký ale nemožným urobily v Česku so zdarom zariadiť revolúciu. Nepozostávalo im teda nič iného, ako čím viacej českých vojakov k tomu naviesť, aby preskočili ku nepriateľovi. Táto ich snaha podarila sa im v pozornosti hodnej miere. Asi 300.000 poddalo sa ich Rusom, medzi 75 000 zajatcami, ktorých zajali Srbi, Čechov bolo 35.000, na talianskom fronte ale poddalo sa asi 20.000 Čechov.

Vladimír Nosek v tejto jeho úprimnej výrečnosti s ľútosťou konštatuje, že z tých Čechov, čo k Rusom preskočili, hladom umrelo asi 50.000; tých 35.000 ale, čo preskočili k Srbom, pri srbskom cúvaní zahynulo do posledného chlapa.

Jeruzalem — Budapešť.

Cesta z Jeruzalema do Budapešti je veľmi dlhá ešte dlhšia, ako do Kocurkova. Rabinátsky kandidát bocher Šmuľo Freund ale sa predsa pustil na túto dlhú cestu. Pred jeho odchodom z Jeruzalema pýtal sa svojho otca, starého rabína, do ktorej krajiny má ísť šťastie hľadať. Ten mu povedal, že tá krajina veľmi ďaleko

v krátkom čase zas vrátil do hlavného mesta Uhorska. Sem ho ťahá jeho srdce. Len tu môže ľahko a chytré zbohatnúť. To mu povedali jeho starí v Jeruzaleme. Na tisíce je už tých vykázaných a odšupovaných a predsa sa v celej krajine hemžia ako mravce. Dokázaná vec je, že v Uhorsku, pomerne ku domorodému obyvateľstvu, je najviacej židov. *Martinovics* ku príkladu v jednom spise udáva, že v Rusku, kde ináč nachodí sa polovica celého židovstva, jeden žid padne na 25 obyvateľov, v Holandsku na 50, v Nemecku na 80, v Turecku na 130, v Anglicku na 600, v Norvégiu len na 6000, zatiaľ u nás každý 16. človek je žid.

Kresťania katolíci, kupujte len u kresťanov!

Žatva ryže na zaujatom talianskom území.

leží. Musí vraj ísť cez Malú Asiu, cez Turecko, Bulharsko, Srbsko a potom až príde do tej krajiny, kde môže šťastie nájsť a v krátkom čase zbohatnúť. Preto ho sem ťahalo jeho srdce. Tým viacej túžil po uhorskej krajine, bo mu v Jeruzaleme starí židia povedali, že tu býva zámožný, dobrý, trpezlivý ľud, ktorý není taký divý, ako sú Rusi, Rumuni a iné národy v Európe. Chcel veľmi zbohatnúť, preto si do kaftana zašil 2700 korún a dal sa na dlhú cestu. Voľajako ale nemal šťastia, bo keď po dlhom cestovaní prišiel do Budapešti, pristavil ho policajť a ponevác sa nevedel legitimovať, zaviedol ho na hlavnomestský kapitanát. Po ceste ku kapitanátu policajťa chcel podplatíť a aby ho pustil, dával mu 20 korún. Šmuľo i pre toto poslali do šupárne a ako nevitáného hosťa vykázali z krajiny.

Bochera Šmuľo darmo ale odšupovali, bo sa on

Nové nariadenia.

Broky poľovníkom.

Minister orby na rok 1918—1919. teraz osemnásť vagónov brokov cestou kupectva pustí do obchodu v Budapešti a na vidieku. Broky dostať po preukázaní poľovníckej karty alebo svedoctva o složení horárskej prisahy. Broky sú vo veľkosti čísla 2, 4, 6, 8, 10 a 12. Cena v Budapešti za metrický cent 425 korún, na vidieku 460 korún. Zarátat slobodno len dopravné poštové trovy, ale za zabalenie vyše 20 halierov od kila ráťat neslobodno. Minister orby cestou podžupanov a mešťanostov postaral sa o to, aby poľovníci o rozpredaji brokov boli upovedomení. Mená kupcov, ktorí budú broky predávať, možno sa dozvedeť u podžupanov alebo u mešťanostov.

Prehliadka válečných robotníkov.

Minister honvédstva nariadil, aby sa k novej prehliadke hlásili tí, ktorých na poslednej assentírke ku zbrannej službe uznali za nesúcich, ale preto ku válečnej službe bez zbrane ich povolali. Hlásiť sa povinní sú aj tí, ktorých bez assentírky povolali ku válečnej službe, ďalej tí vojopovinní nesúci a vojopovinní, ktorí narukovali ku válečným prácam. Mimo válečných robotníkov hlásiť sa povinní sú aj robotníci pracujúci v dielnach, ktorí sú v aktívnom vojenskom stave, tedy aj oslobodení. Prehliadka stane sa v najbližších dňoch.

Urlaub na bojište idúcich vojakov.

Honvédske minister vydal nariadenie, v smysle ktorého znova na bojište idúcim vojakom pred odchodom na každý pád treba dať 8 dní urlaubu. Výnimku možno urobiť s tými, o ktorých môže byť základné podozrenie, že by sa na čas nevrátili z urlaubu.

Nový poriadok na železničiach.

Od 1. septembra na železničiach prísnejšie poriadky vstúpili do života a cestovatelia, ktorí bez povoznej karty vysadnú na vlak, alebo ktorí sadnú do vozňa vyššej triedy, ku akej ich vymenená karotka oprávňuje, ešte i v tom páde budú platiť väčšiu pokutu ako dosiaľ, jestli sa vezú len na chodbe vyššej triedy a aj v tom páde, jestli by vo vozni, na ktorý majú karotku vymenenú, nebolo miesta pre nich. Najmenšia pokuta, ktorú v takýchto pádoch treba zaplatiť, je 10 korún. Direkcia uh. štátnych železníc sa postarala, aby vymenenie povozných karotiek pri kassách všemožne obľahčila. Týmto cieľom povoznú karotku vymeniť možno si už prinajmenej dvoma, prípadne už dvanástimi hodinami pred pohnutím sa vlaku. Na väčších nádražiach dľa potreby karotky, ktoré sa viac miňajú a karotky, ktoré oprávňujú ku vnídeniu na nádražie, aj na chodbách, v čakálnach nádražia budú predávať osobití železniční zamestnanci. Záujmom cestovateľov je, aby si povozné karty hodne vopred vymenili a aby každý vysadol do vozňa tej triedy, ku ktorej ho vymenená karotka oprávňuje vysadnúť, aby nedošlo ku plateniu poplatku, bo predbežné hlásenie sa u konduktora neoslobodí od zaplatenia pokuty.

Divé gaštany pod zátvorom.

Úradný časopis prináša nariadenie, ktorým vláda tohoročnú úrodu divých gaštanov, ďalej fazuľové struky a fazuľníšte berie pod zátvor. Majiteľ na vlastnú potrebu môže si podržať len tolku zásobu, ktorá je dľa náhľadu príslušného výboru potrebná ku krmeniu jeho dobytku. Maximálnu cenu divých gaštanov nariadenie ustáľuje v 40 korunách za metrický cent, maximálnu cenu fazuľových strukov (luskov) a fazuľníšťa v 12 korunách za metrický cent.

Človek bez novín je taký, ako vojak bez zbrane.

Rekvirovanie zápaliek.

Vláda vydala nariadenie, ktorým zásoby zápaliek berie pod zátvor a ustáľuje najvyššiu cenu zápaliek. Maximálne ceny v drobnom odpredaji sú nasledovné: švédske a ružové salónové zápalky 8 halierov, ružové salónové (parafinové) zápalky (č. 49) 11 halierov, ružové salónové (parafinové) zápalky (č. 56) alebo sirkové zápalky 12 halierov za škatulku. Zásoby zápaliek treba oznámiť Družstvu pre výrobu zápaliek. Zásoby niže 50.000 škatuliek netreba oznámiť. Pri drobnom odpredaji kupujúci naraz nemôže viac dostať ako 10 škatuliek.

Nové expositúry pohraničnej polície.

Stravovací minister knieža Windischgrätz uzavrel, že cieľom prekazenja pašovania živnosti do Rakúska na exponovaných pohraničných staniach postaví organizácie. Najbližšie na štyroch miestach: v Királyhide, Prešporoku, Beregszászi a v Marmarosszigete začnú účinkovať takéto kontrolujúce expositúry, ktoré na pohraničných staniach zbrannou mocou budú udržiavať poriadok. Pašovaný tovar, hlavne živnosť, nakoľko sa chytré nekazí, uložia do skladu, potraviny, ktoré sa chytré kazia, hneď predajú.

CHYRNÍK

Biskup za válečné siroty. Rábsky biskup Anton Fetser na válečný sirotinec dal 100.000 korún a na jednu založil sa majúcu novú faru tiež 100.000 korún.

Zatvorené kňazské semináre. V Stolnombelohrade, v Rožňave, v Nitre a v Sedmohradsku zatvorili semináristia následkom narukovania klerikov. Poostalých niekoľko teologov umiestnili v iných vidieckych seminároch.

Černovického gr.-vých. metropolitu dr. Vladimíra Reptu jeho veličenstvo kráľ vyzdvihol z úradu, bo počas obsadenia Bukoviny Rusmi, ku kňazstvu upravil nariadenie, aby sa modlili za dobrobyt cára a jeho rodiny.

Grécko-východné maďarské biskupstvo. Pre gr.-východných (pravoslávnych) maď. jazyka, ktorých je 50.000, založiť majú osobitné grécko-východné maďarské biskupstvo. Maďarské gr.-východné rodiny už aj složily potrebné základiny.

Pražský knieža-arcibiskup — zakladateľ detského domova. Z Prahy píše: Pražský knieža-arcibiskup Huyn z príležitosti svojich 50 tých narodenín obetoval 50.000 korún k založeniu takeho detského domova, kde by sa vychovávaly válečné siroty zamestnancov arcibiskupského pántva.

Hold ostrihomskej stolice kráľovskému páru. Z Ostrihomy oznamujú: Ostrihomská stolica na svojom, pod predsedníctvom nadžupana Edmunda Beniczkého vydržiavanom valnom zasadnutí uzavrela, že vysloví svoje najväčšie pohoršenie nad zlostnými pomluvami rozšírenými z nepriateľskej strany o kráľovskej rodine, zvlášte o jej veličenstve kráľovnej Zite a spolu použije

príležitosť, aby vyjavila svoj poddanský hold a vernosť oproti kráľovnej, obklúčenej úctyplnou láskou uhorského národa a oproti celej panovníckej rodine.

Odložené odhalenie sochy. Z Nitry oznamujú: Pamätnú sochu nitrianskych hrdinov odhalil mali 8. septembra, lež pre isté prekážky odložili slávnosť na 22. septembra. Prítomný má byť i ministerpredseda dr. Alexander Wekerle.

Kde od štyroch rokov niet lekára. Z Nitry oznamujú: Vo Veľkých Šuranoch nebezpečne rozmáha sa trachoma. Zahatenie nákazy je mimoriadne ťažké, bo tamojší zdravotnícky kruh už od štyroch rokov nemá lekára.

Pustošiaca búrka v tokajských viniciach. V tokajských viniciach a na okolí takmer celú úrodu zničoval orechovej veľkosti kamenec.

Podpálil svoju ženu. V meste Baja urlaubovaný vojak, stolár Jakub Jung zo žiarlivosti oblihal svoju ženu petrolejom a potom zapálil jej šaty.

Hromadné otrávenie hubami. Z Prešporka oznamujú: V meste časté sú teraz otrávenia hubami. Počet mrtvých doteraz činí 11 a chorých bolo už vyše 70. Najväčšia čiastka obetí je z robotníckej triedy, ale aj niekoľko vojakov. — Z Ostrihomy píše: V susednej obci Bajta roľník Ján Obschild s manželkou a troma dieťkami večeral huby nasbierané v lese. Na druhý deň všetci ostali zle a trápili sa za tri dni bez lekárskej pomoci. Na štvrtý deň odviezli ich do ostrihomskej nemocnice, lež nebolo už pomoci, všetci päťoria zomreli v nasledujúci deň. V posledné dni otrávil sa hubami viac osôb aj v samom Ostrihome, lež rýchla lekárska pomoc ich zachránila.

Podplacujúci talmudista. Na budapeštianskom západnom železničnom nádraží oslovil policajt jeruzalemského talmudistu Jozefa Peter Freund Altera, ktorý sa bez dovolenia zdržoval v hlavnom meste, aby sa ospravedlnil. Talmudista vtedy 20 korún chcel policajtovi do ruky vpašovať. Jeruzalemského talmudistu zatkli.

Pre markušovských pohorelcov richvaldská farnosť vo Spiši obetovala 116 kor. 25 hal. (Richvald 91 kor. 30 hal., Hafka 24 kor. 95 hal.).

Roľník založil ľudovú školu. Z Osieku (Horvatsko) oznamujú: Pero Kokanovič, roľník v obci Čenkovó, oddal svoj dom so záhradou a zariadením na novú školu, postará sa ešte i o potrebný materiál a bude znášať aj potrebné trovy. Slovenskí bratia a sestry, učte sa od toho roľníka, ako sa máme zaujať za školu!

V Gelnici zariadené ochotnícke divadelné predstavenie pre budapeštiansky Spišský Domov (Szepesi Otthon) prinieslo 1225 korún.

Majetok cárskej rodiny. Komisár ruskej ľudovej banky (predtým ríšska banka) hore vzal inventár o vkladoch cárskej rodiny v ľudovej banke, ktoré vklady zhabali. Vklady prevyšujú 42 milióny rubľov.

Suspendovaného spišsko-sobotského hlavného slúžneho Ernesta Winklera 2. sept. na telegrafické nariadenie ministra vnútra zpäťviedli do úradu.

Pašovanie múky z Bardijova do Haliče. Z Bardijova oznamujú: Bardijovská pohraničná polícia nedávno vypátrala, že direkcija bardijovských kúpeľov veľkú zásobu múky pašovala do Haliče na nákladných a osobných automobiloch. Jedon z tých automobilov viedol šoför bardijovského hlavného slúžneho G. Szakmáryho. Hlavný slúžny, ktorý je spolu aj kúpeľným komisárom, odsúdil tak kúpeľného direktora Ludvíka Lászlóva, ako i svojho šoföra na peňažnú pokutu 300—300 korún. Pohraničná polícia neuspokojila sa s tou malou pokutou a oznámila vec ministrovi vnútra, ktorý žiadal potrebné písma, tie ztratili sa ale na pošte. Minister vnútra nariadil nato nové vyšetrovanie. Pohraničný policajný kapitanát prosil ministra vnútra, aby vyslal vládneho komisára k prevedeniu vyšetrovania.

38 mrtvých pri železničnom nešťastí v Ukrajine. Na železničnej čiare Woloczyska—Odessa pri stanici Zmierynka vykázlo sa päť vozňov rýchlovlaku, pri čom 38 osôb prišlo o život a mnohí cestovatelia boli ranení.

Zameškanie vlaku pre kus chleba. Do Krakova jachajúci vlak pred niekoľko dňami ostal pri Brne vyše 40 minút stáť. Príčina dlhého zdržovania sa bol štrajk kuriča, ktorý sa vyslovil, že nejde ďalej, kým nedostane druhú porciu chleba, ktorá mu prislúcha. Hore vzali protokoll, on ale zátvrdivo ostal pri svojom. Konečne dal mu jedon cestovateľ kus chleba a bolo po štrajku. Vlak ale s tak veľkým opozdením prišiel do Trzebinja, že sa zameškalo spojenie.

Banické nešťastie. Z Plzne oznamujú: V «Austria» štolne českej baníckej spoločnosti, na okolí Mantau, povstal oheň. Zahynulo desať baníkov.

Nullová múka v smrekoch. Uh. drevokupecká účastinná spoločnosť zo Szászregenu lifrovala smreký do Klosterneuburgu. Pri transporte zbadali, že 5 smrekov bolo vydlabaných a každý bol naplnený 200—300 kilogrammi nullovej múky. Tie smreký s múkou zhabali.

Bitka v modlitebnici.

Zasvätenie židovského Nového roku.

Adolfova Völgyesi v zábavnej miestnosti «Zöld vadász» v mestskom lesíku na terajšie židovské sviatky zariadila modlitebnicu a miesta draho popredala svojim spoluveriacim s tým, že spevákom bude znamenitý tenorista. Keď sa ale v deň Nového roku veriaci sišli do modlitebnice ako kantor spieval starý žid, ktorého sotva bolo počuť. Na tomto sa shromaždení židia pohoršovali, bo Völgyesová vstupenky práve preto draho popredala, že bude pekný spev. Zpočiatku bolo len pohoršujúce šomranie, ale keď sa potom Völgyesová ukázala, kupec Móric Löwy jej povedal, čo mu na srdci ležalo. Völgyesová a Löwy sa na to začali kmásať a potom nastala taká pračka medzi veriacimi, že len privolaná polícia vedela zpäť uviesť poriadok. Völgyesovú a Löwyho odviedli na políciu, kde ich po legitimovaní sa pustili domov, ale pokračovanie proti nim zaviedli.

Žena ako námestný minister. Dľa londýnskych novín slečna Mary Andersonovu vymenovali za námestného ministra v robotníckom ministeriume amerických Spojených Štátov. Slečna Andersonova, ktorej rodičia sa z Dánska vysťahovali do Ameriky, hrá veľmi veľký zástoj v americkej robotníckej spoločnosti. Je podpredsedníčkou národného sväzu ženských odborných robotníkov a údom výkonného výboru medzinárodného obuvníckeho spolku. V Spojených Štátoch je slečna Andersonova prvá ženská, ktorá zaplňuje tak vysoké politické postavenie.

Svrabľavosť, lišaj, svrab

najrýchlejšie odstráni **Dr. Flesch-a** zákonom chránená

Skaboform-masť

Nešpiní, nemá žiadneho zápachu. Teglik na prábu **K 3.—**, veľký tegel **K 5.—**, rodinná dávka **K 12.—** Adressa K objednávaniu:

Dr. E. Flesch-a
„Korona“ gyógyszertára, (Győr).

Svrabľavosť, Potenie, Sinečný úpaľ, Supanie kože, Svrab a hostec, Neduhy kože, rany, Opuchliny a staré rany

istotne lieči zákonom **Borovičková masť** chránený prostriedok. Nešpiní a je zcela bez zápachu. Malý teglik 4 koruny, veľký teglik 6 korún, rodinný teglik 10 korún k tomu patriaceho borovického mydla cena 6 K. Adressa objednávok

Alexander Gerő, lekárnik Nagyköros 40.

8 halierov

(za jednu poštovú dopisničku) stojí Vás môj cenník, ktorý na žiadosť bezplatne pošle Vám cis. a kráľ. dvorný zásielca **Ján Konrad** vývozný dom **Brüx 1819.** číslo (Čecy). Ia. britva zo striebornej oce e **K 7 9 11.** Britva so zabezpečením nívane: **K 7.50.** Dvojitého ostria náhradné nože tuet po **K 12.** Stro e ku strinaniu vlasov a rady **K 26.—, 28.—** Zasielanie s poštovou dobierekou alebo pri voprednom doposlaní obnosu. Zámna povolená alebo návrat peňazí.

Sodu k vareniu

mydla, sodu ku praniu šiat, sirkový kameň prach, ocot k jedlám treba si objednať v Gaál korenárskom obchode József-u. 54
191

Oznamy prijíma administracia

„Kreštan“

BUDAPEST,
Szentkirályi-utca 28.

Šrotujúci stroj.

V hospodárstve nevyhnutne potrebný, šrotuje od najhrubšieho do najmenšieho, ponač stroj najdokonalejšie možno regulovať. Lahkej prácečnosti a hnatia, bo na ňom i dieťa šrotovať môže. Cena s obalením a zárukou **120 korún**, s prípravou na nohy **160 korún.**

Tieto stroje zhotovuje a zasiela

IMRICH TÓTH, Jászsószyentgyörgy

Pri objednaní prosím zreteľne udať adresu a železničnú stanicu.

Ja Anna Csillag

s mojimi 185 cm. obrovskéj dĺžky **LOREY VLASMI**, ktoré som dosiahla 14 mesačným upotrebovaním vlastného vynálezu masť. Toto je jediný osvedčený prostriedok proti prehnutiu ku podporovaniu rastenia a posilneniu pody vlasov. — Pri mužských v krátkom čase pôsobí rastenie hustej brady, vlasom a brade dodá prirodzeného lesku a lahkej ohybnosti a do najvyššieho veku chráni pred časným ošedivením

Cena teglika: **6, 10 a 15 kor.**

Poštové zásielky vybavujú sa každodenne, pri voprednom zaslaní obnosu alebo s poštovou dobierekou, do všetkých krajov sveta bezprostredne z dielne, kam všetky objednávania upraviť treba.

ANNA CSILLAG, Viedeň,
Kohlmarkt 20.

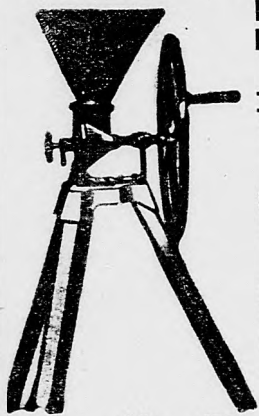

Retiazky na ohlávku 7 K.

Retiazky pre liehvu s patent strunou strednej jakosti **11 korún 50 halierov**, silnej doroby. Trovy doposlania a zaobalenia týkajú sa objednávateľa. K objednaní pri voprednom zaslaní peňazí alebo s poštovou dobierekou.

LENDVAI MÓR vývozný dom,
Budapest, VII., Kertész-utca 43.

NAJDOKONALEJŠÍ MLYNEK!

10.— K závdavok.

K odporúčaniu mlynky bezodkladne objednať.

Výlučná adresa objednávania:

PAVEL SOHR

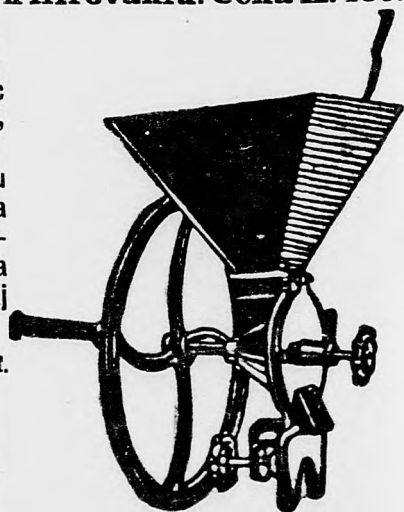
Somoğyszil 35.

fabričný sklad ocelového tovaru.

Ktorým bár aj dieťa, pripraveným na ňom strojom, každého druhu o: ilie somlet môže Obrovskéj schopnosti roboty.

Bezodkladne k lifrovaniu. Cena **K. 150.**

Tenistý stroj k prípravaniu na stól alebo postavec bez nôh **K 120**, menší k domácejmu upotrebeniu **K 80.** Objednania prosíme na poštovej poukázke a zaslať treba aj

Železničnú stanicu objednávateľa treba udať.